

**Archeologisch vooronderzoek
Sint-Amandsberg (Gent) –
Ombeekhof – Ombeekstraat**

Natasja Reyns en Lies Dierckx

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 208

Aard onderzoek: Prospectie

Vergunningsnummer: 2014/004

Naam aanvrager: Natasja Reyns

Naam site: Gent – Ombeekhof – Ombeekstraat

Opdrachtgever: Matexi Projects nv, Franklin Rooseveltlaan 180, B-8790 WAREGEM

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM

Terreinwerk: Natasja Reyns en Lies Dierckx

Administratief toezicht: Nancy Lemay, Agentschap Onroerend Erfgoed, Gebroeders Van Eyckstraat 4, B-9000 GENT

Rapportage: All-Archeo bvba

Determinaties: dra Natasja Reyns

All-Archeo bvba

Barelveldweg 4

B-2880 Bornem

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

D/2014/12.807/10

© All-Archeo bvba, 2014

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Aard bedreiging.....	10
3.3 Onderzoeksopdracht.....	11
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	13
4.1 Landschappelijke context.....	13
4.1.1 Topografie.....	13
4.1.2 Hydrografie.....	13
4.1.3 Bodem.....	14
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	15
4.2.1 Historische gegevens.....	15
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	17
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	19
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
5.2 Bespreking sporen.....	22
5.2.1 Westelijke zone (WP1-7).....	22
5.2.2 Oostelijke zone (WP8-11).....	28
6 WAARDERING, ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN, EN ADVIES.....	31
7 BIBLIOGRAFIE.....	35
7.1 Publicaties.....	35
7.2 Websites.....	35
8 BIJLAGEN.....	37
8.1 Lijst van afkortingen.....	37
8.2 Glossarium.....	37
8.3 Archeologische periodes.....	37
8.4 Plannen en tekeningen.....	37
8.5 Harrismatrix.....	38
8.6 Sporenlijst.....	38
8.7 Vondstenlijst.....	40
8.8 CD-rom.....	40

1 Inleiding

Op het terrein zal een verkaveling van 29 loten gerealiseerd worden. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein.

Het terreinwerk werd uitgevoerd van 5 tot 6 februari 2014, onder leiding van Natasja Reyns en met medewerking van Lies Dierckx. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Matexi Projects nv
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Natasja Reyms
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	Wordt overgedragen aan het depot van de stad Gent
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Wordt overgedragen aan het depot van de stad Gent
<i>Projectcode</i>	2014/004
<i>Vindplaatsnaam</i>	Sint-Amandsberg, Ombeekhof – Ombeekstraat
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	Zie 3.1 Afbakening studiegebied
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Gent, Sint-Amandsberg, afdeling 18, sectie B, percelen: 1594T, 1594N, 1594X, 159D2, 1593B, 1594R, 1593C
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	5 tot 6 februari 2012-4
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Gent, Ombeekhof – Ombeekstraat
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Zie 4.2.2 Archeologische voorkennis
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	Zie 3.3 Onderzoeksopdracht
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	Zie 3.2 Aard bedreiging
<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief, Maarten Berkers

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Gent, deelgemeente Sint-Amandsberg (Fig. 1), percelen 1594T, 1594N, 1594X, 159D2, 1593B, 1594R, 1593C (kadaster afdeling 18, sectie B). Het projectgebied is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100).

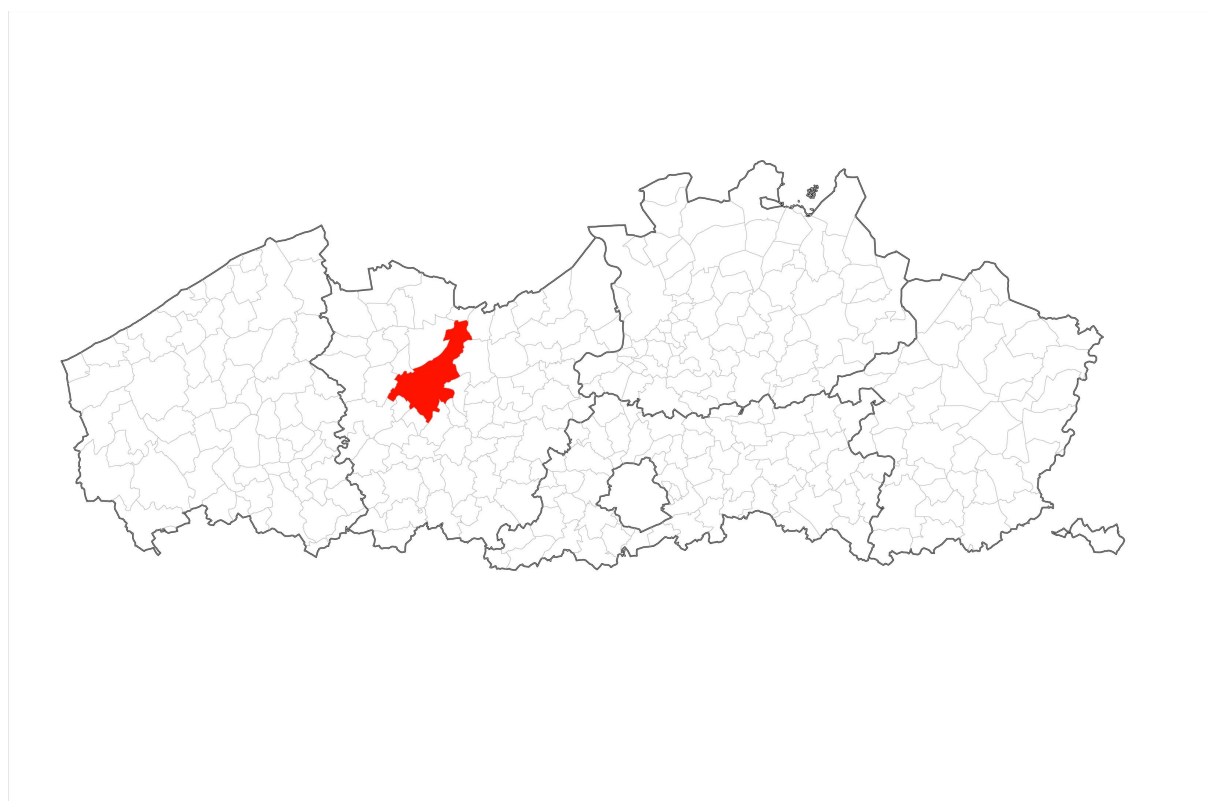

Fig. 1: Situeringsplan Sint-Amandsberg

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
  - Provincie: Oost-Vlaanderen
  - Locatie: Sint-Amandsberg
  - Plaats: Ombeekhof
  - x/y Lambert 72-coördinaten:
    - 107384, 196411
    - 107268, 196331
    - 107336, 196202
    - 107516, 196321

Fig. 2: Kleurenorthfoto met een situering van het onderzoeksgebied (maps.google.nl)

Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen ten noordoosten van het centrum van Sint-Amandsberg. Ten westen loopt de Ombeekstraat en ten zuiden loopt de Waterstraat. Ten oosten loopt de spoorweg Gent-Antwerpen.

3.2 Aard bedreiging

Op het terrein zal een verkaveling van 29 loten gerealiseerd worden (Fig. 3). Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Daarom werd een prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken van start kunnen gaan.

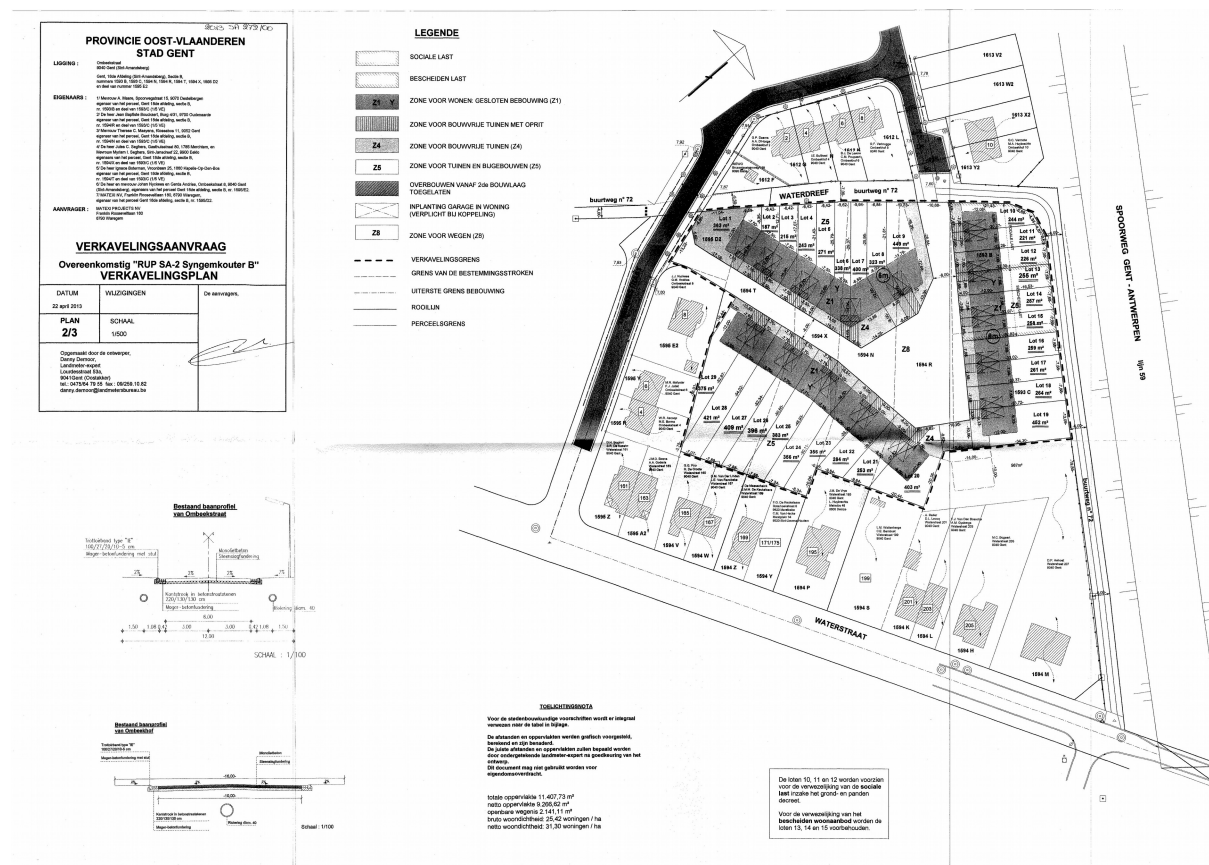

Fig. 3: Ontwerpplan

3.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?

4 Beschrijving referentiesituatie

4.1 Landschappelijke context

4.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op een hoogte van ongeveer 7,5 m TAW (Fig. 5). Er zijn weinig hoogteverschillen op het terrein zelf waar te nemen. Het terrein ligt net ten oosten van de 7,5 m hoogtelijn.

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

4.1.2 Hydrografie

Het gebied is op hydrografisch vlak gelegen binnen het Bekken Gentse kanalen, in de subhydrografische zone Kanaal Gent-Terneuzen van Leie Binnenstad/Benedenschelde tot de monding van de Moervaart (Fig. 5). Ten zuiden van het terrein loopt de Rietgracht (rood) en ten westen loopt een naamloze waterloop (oranje).

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

4.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Zandstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit het Lid van Vlierzele (GeVI), gekenmerkt door groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiethoudend, glimmerhoudend.¹

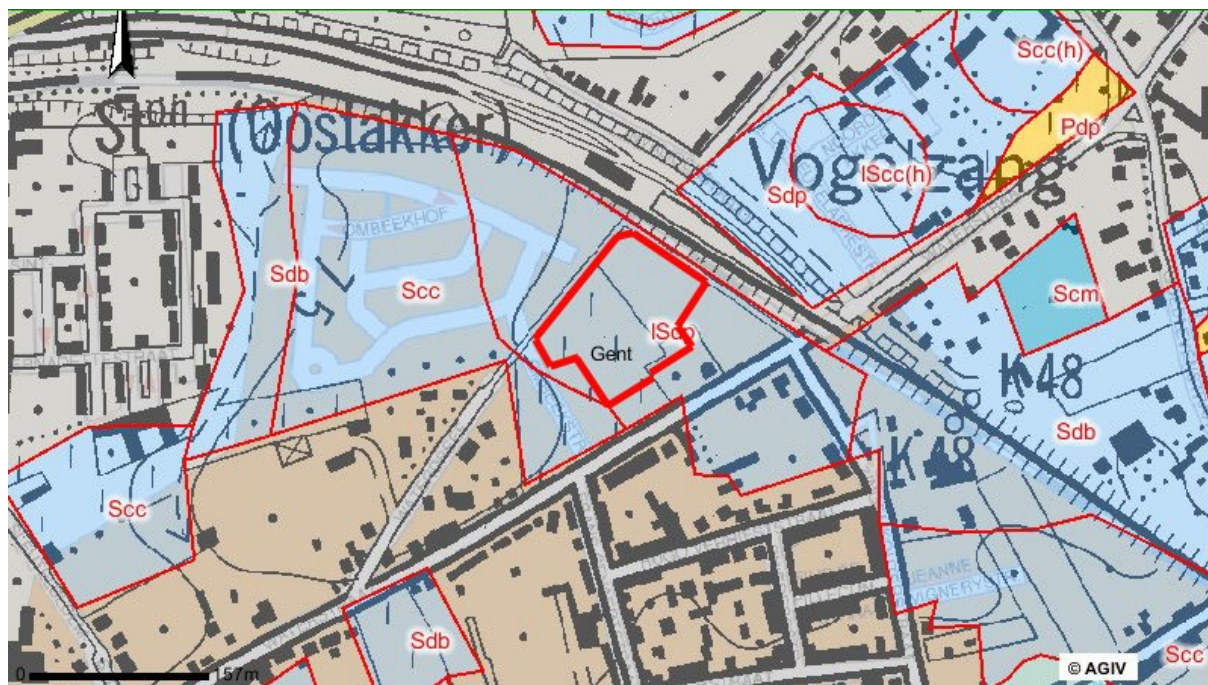

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

De locatie van het onderzoeksgebied is op de bodemkaart aangegeven als een matig natte lemige zandbodem zonder profiel (ISdp). Ten noorden en ten zuiden van het onderzoeksgebied liggen bebouwde zones (OB). Ten westen is de bodem aangegeven als een matig droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc).²

Over quasi het volledige terrein is een bodemopbouw vastgesteld die bestaat uit een A1-horizont of de teelaarde, gelegen op een A2-horizont of een ouder pakket teelaarde. Dit is dan gelegen op de moederbodem of C-horizont. Enkel in het uiterste noorden van het terrein werd slechts één A-horizont vastgesteld. Hier was het niveau ook erg ondiep. Mogelijk wijzen beide elementen er op dat het terrein hier afgetopt werd, teneinde het volledige terrein te nivelleren of bij de aanleg van de spoorwegberm.

Fig. 7: WP1PR1

Fig. 8: WP11PR1

Hier en daar bevond zich klei op geringe diepte, of dagzoomde het zelfs ter hoogte van het aangelegde archeologische niveau. Dit was vooral het geval ter hoogte van werkput 8. Opmerkelijk is echter dat in WP4PR1 vastgesteld werd dat zich al onder de A2-horizont een pakket klei bevond, terwijl zich daaronder opnieuw een laag lemig zand bevond.

Het archeologisch niveau bevond zich tussen 40 cm en 1,10 m diepte, maar gemiddeld rond 60 cm. Dit komt neer op een hoogte tussen 6,8 en 7,6 m TAW.

Fig. 9: WP4PR1

4.2 Beschrijving gekende waarden

4.2.1 Historische gegevens

De omgeving van het onderzoeksgebied was waarschijnlijk reeds vanaf de 7 de eeuw eigendom van de Gentse Sint-Baafsabdij of onderdeel van het Sint-Baafsdomein.³ Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied (Fig. 12). De Waterstraat en

² <http://dov.vlaanderen.be>

³ Gysseling 1974; Poelman 1975

Hogeweg zijn te herkennen. In het zuiden is de plaatsnaam “Hau Veldeken” weergegeven, in het noorden “Hau Slooten Driesch” en in het oosten “Hau Westvelt”. Op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 kan gezien worden dat er geen bebouwing is op de terreinen (Fig. 11).

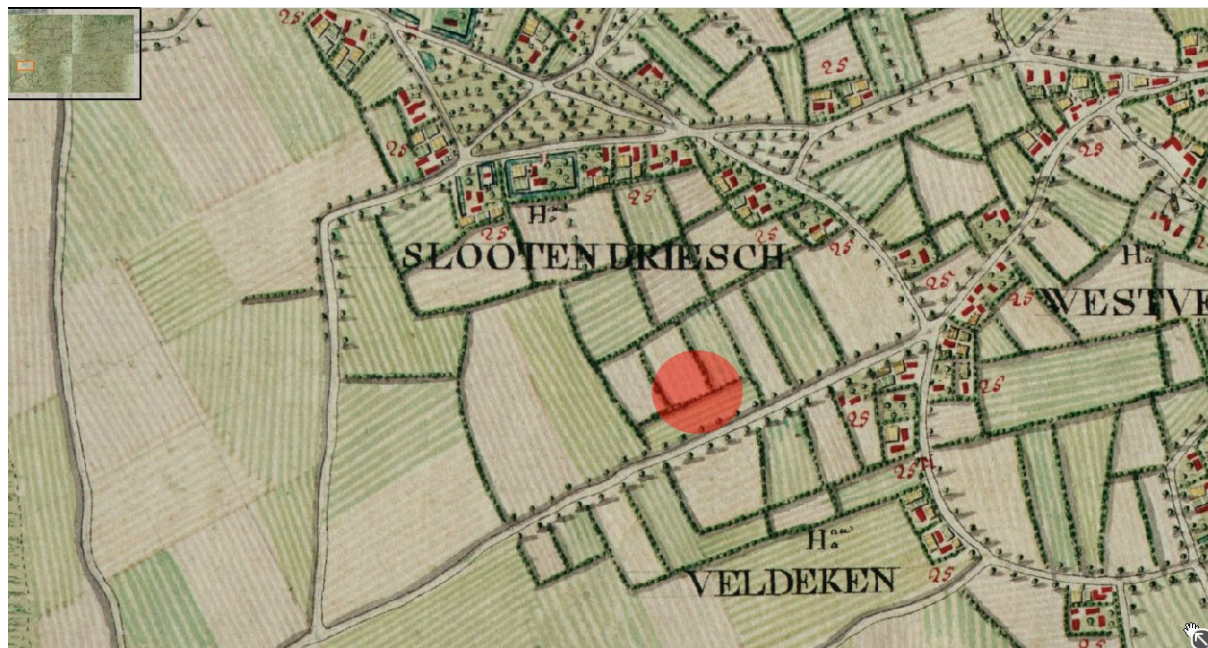

Fig. 10: Kabinetkaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

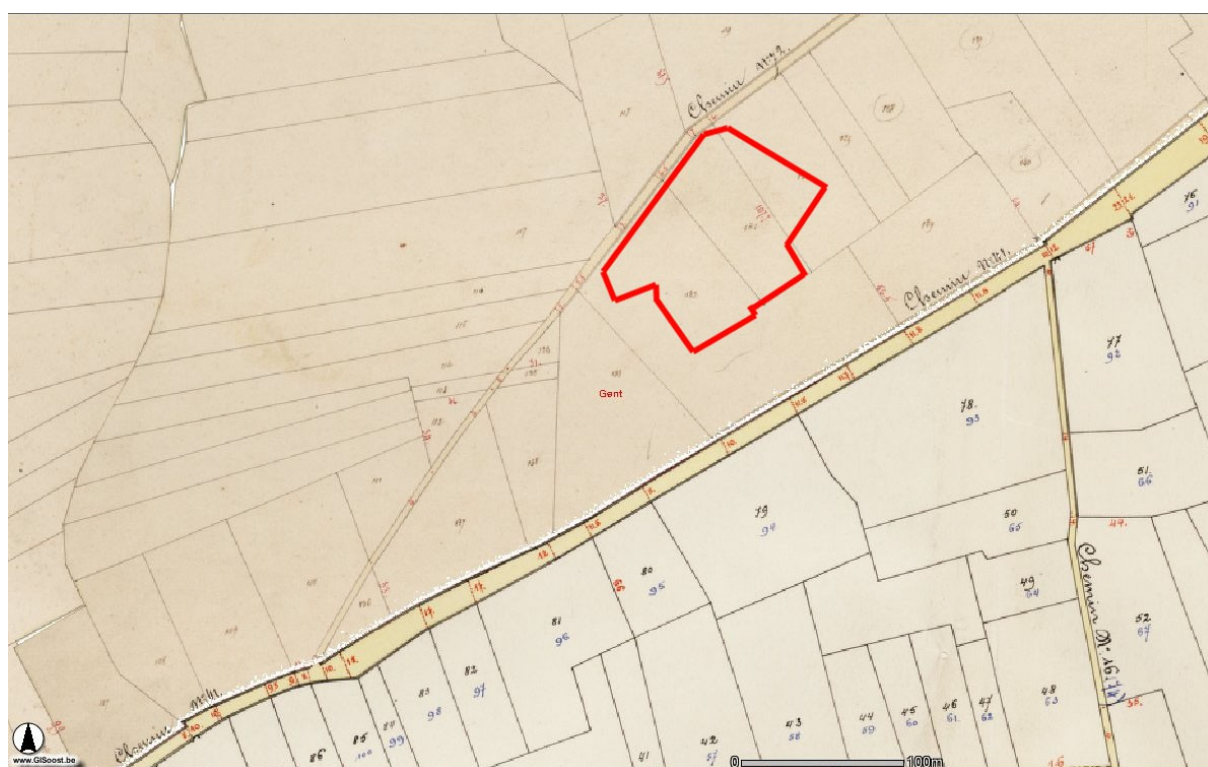

Fig. 11: Atlas der Buurtwegen (<http://www.gisoost.be/atlasbw/>)

4.2.2 Archeologische voorkennis

Vlak bij het projectgebied zijn volgens de Centrale Archeologische Inventaris (Fig. 12) verschillende archeologische waarden aanwezig.⁴

Net ten westen van het onderzoeksgebied:

- CAI 32173: Waterstraat I leverde bewoningssporen uit de Romeinse tijd op: een zevental kuilen. In een oude ploeglaag werden tegulae gevonden.⁵

Ten oosten van het onderzoeksgebied liggen nog twee gekende waarden:

- CAI 160725: Waterstraat I, oud wegtracé uit de nieuwe tijd (aangegeven op Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen), herkenbaar door karresporen.⁶
- CAI 160727: Krijtstraat I, oud wegtracé uit de nieuwe tijd (aangegeven op Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen), herkenbaar door karresporen.⁷

Meer naar het westen liggen tenslotte meerdere gekende sites:

- CAI 157853: John Kennedylaan I. Hier werden verschillende dikwandige scherven in prehistorische techniek aangetroffen, samen met scherven die contextueel moeilijke te dateren zijn: o.a. Gallo-Romeins en mogelijk ook Merovingisch. Ten slotte werd er nog aardewerk uit de 14de eeuw teruggevonden.⁸
- CAI 151115: Hogeweg 2010. Bij proefsleuvenonderzoek door GATE en opgraving door BAAC werden de resten aangetroffen van een midden-bronstijd grafveld, ontstaan uit een laat-neolithisch “stichtersgraf”. Verder kende de site ook bewoning tijdens de ijzertijd en de Romeinse tijd. Uit de periode van de Tweede Wereldoorlog dateert nog een loopgrachtencomplex.⁹
- CAI 157723: Sint-Bernadettestraat 158-174, hier werden greppels uit de Romeinse tijd aangetroffen.¹⁰
- CAI 32172: Hoge Weg, deze site leverde een grafheuvel op, die bestond uit twee grote circulaire structuren. Ook een vierkante greppelstructuur met crematiegraf werd ontdekt. Naast dit graf was mogelijk nog een ander graf of dodenhuisje opgericht. Rond de vierkante greppel werden waarschijnlijk crematies bijgezet. Er werd verder nog een vierkante gebouwplattegrond met zes evenwijdige palenrijen (vermoedelijk drieschepig) aangetroffen en een waterput en meerdere Romeinse brandrestengraven.¹¹

Op basis van deze gegevens blijken zich vlak bij het onderzoeksgebied diverse resten uit de metaaltijden, Romeinse tijd en nieuwe tijd te bevinden. Het gaat daarbij zowel om resten van bewoning als van begraving. De resten van begraving zijn echter al vrij ver van het onderzoeksgebied af te situeren. De nabijheid van eerdere vondsten, wijst er op dat deze resten zich mogelijk verder buiten deze gebieden uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg mogelijk ook naar het onderzoeksterrein.

---

4 Gegevens afkomstig van de raadpleging van de Centrale Archeologische Inventaris op 24/01/2014.

5 Anoniem 1987

6 Stoops 2011

7 Stoops 2011

8 Raveschot/Van de Walle 1982

9 Laloo/Blanchaert 2010; Dyselinck 2013

10 Laleman *et al.* 1995

11 Bourgeois *et al.* 1999

Fig. 12: Overzichtskaart CA1

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12,5 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2,5 % door middel van kijkvensters en/of dwarssleuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 2,4 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 1,1 ha (11467 m²). Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 11467 m²
  - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 1147 m²
  - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarssleuven = 2,5 % of 287 m²
- Onderzochte oppervlakte:
  - Aantal aangelegde werkputten: 11 = 1520 m²
  - Aantal aangelegde kijkvensters: 4 = 388 m²

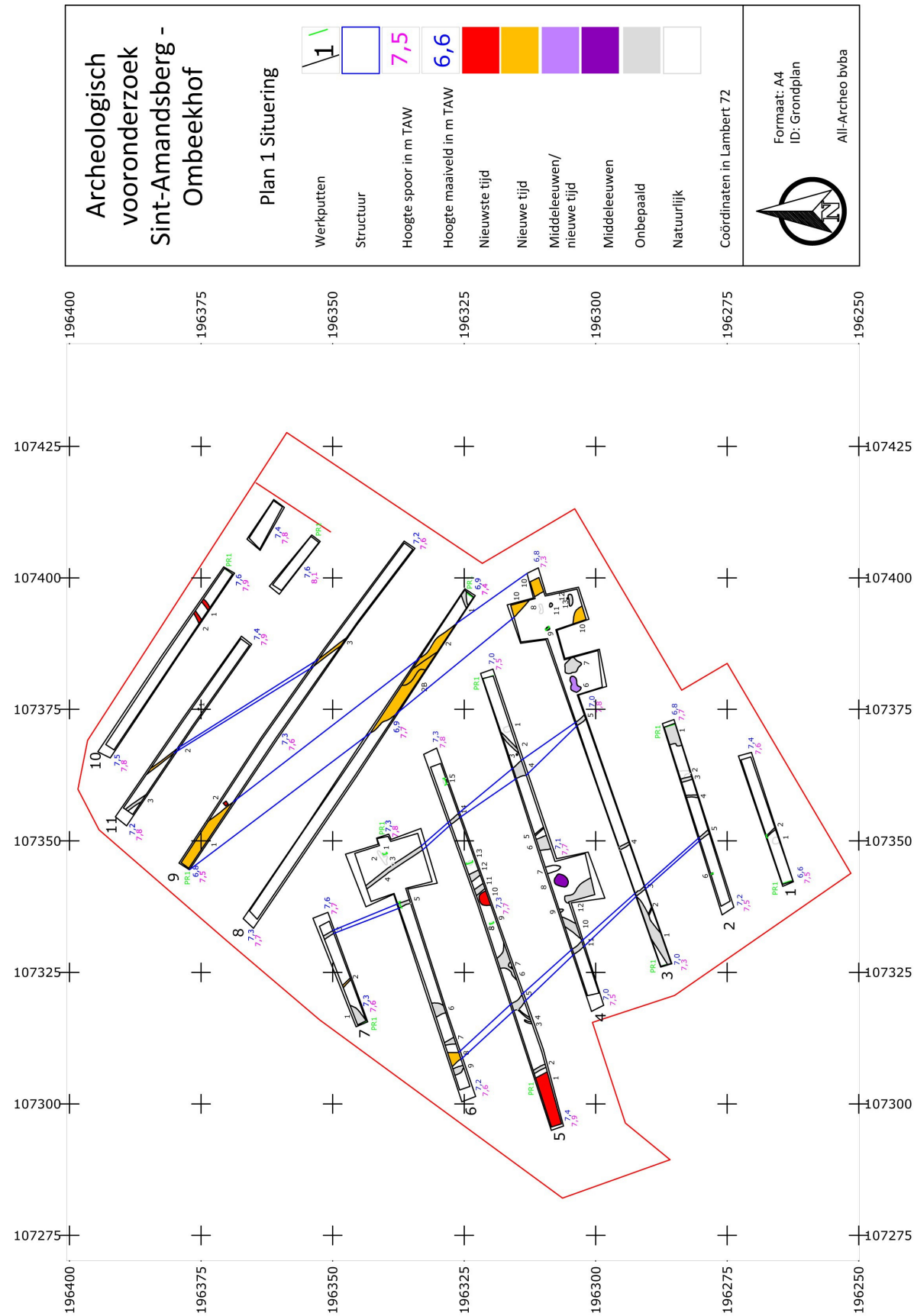

Fig. 13: Situering

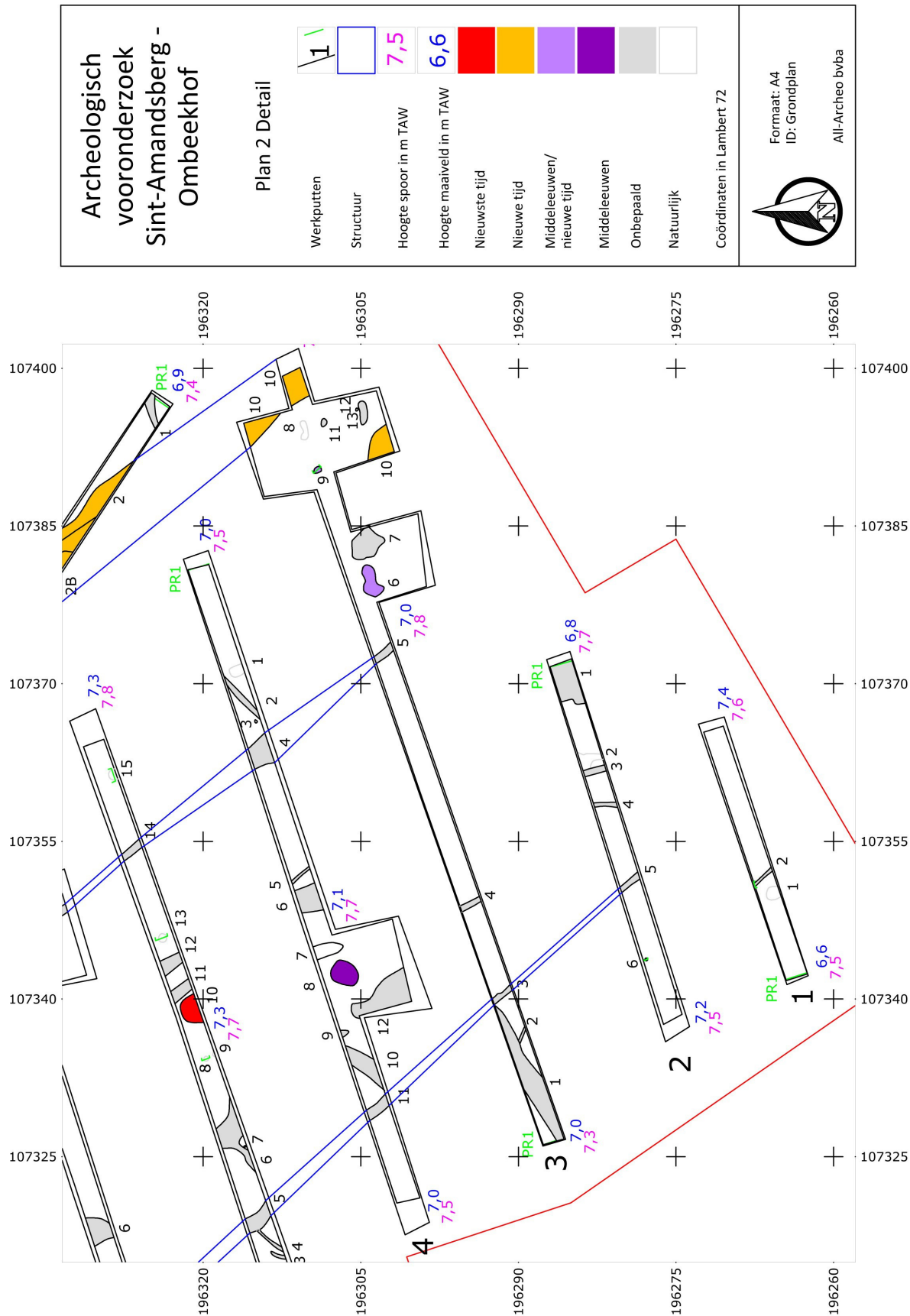

Fig. 14: Detail zuidwestelijke zone

5.2 Bespreking sporen

5.2.1 Westelijke zone (WP1-7)

In de westelijke zone is een hoge densiteit aan sporen op te merken, vooral ter hoogte van werkputten 3 tot en met 5.

Greppels

Op basis van hun vulling en oriëntatie kunnen de greppels in een aantal groepen onderverdeeld worden. Een eerste groep omvat WP2S5, WP3S3, WP3S5, WP4S4, WP4S11, WP5S2, WP5S5, WP5S14, WP6S4 en WP6S8. De greppels hebben een donkere grijsbruine gevlekte vulling en hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. Hun gemiddelde breedte bedraagt 60 cm. Vondsten zijn enkel afkomstig uit WP6S8 en omvatten een fragment baksteen en een bodemfragment rood geglaazuurd aardewerk met standring. De vondsten wijzen op een datering in de nieuwe tijd voor WP6S8.

Fig. 15: WP2S5

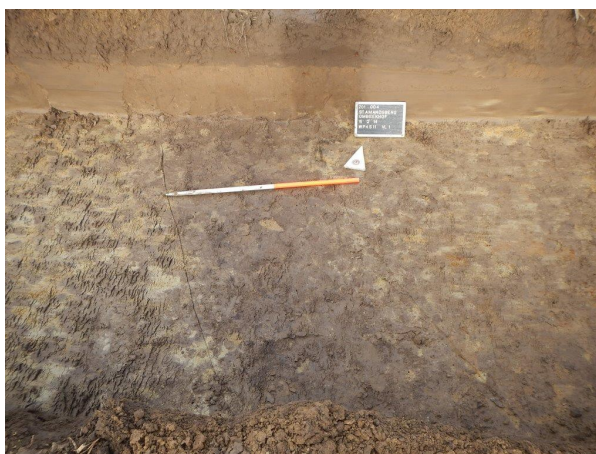

Fig. 16: WP4S11

Greppels WP3S1 en WP4S2 zijn donkergrijs gevlekt van vulling en hebben een noordoost-zuidwest oriëntatie. WP3S1 heeft een gemiddelde breedte van 2 m, WP4S2 heeft een gemiddelde breedte van 58 cm. Beide bevatten geen vondstmateriaal.

Fig. 17: WP3S1

Fig. 18: WP6S5

WP4S6, WP5S12, WP6S5 en WP7S3 hebben een donkere bruingele gevlekte vulling en een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Hun breedte varieert van 2,45 m tot 67 cm. Ze bevatten geen vondstmateriaal. Op vlak van vulling sluit ook WP4S10 bij deze groep aan, maar het spoor heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie.

Fig. 19: Doorsnede van WP6S5

Fig. 20: WP7S1

Tot slot zijn er nog WP5S6 en WP7S1, twee greppels met een donkergrijze gevlekte vulling. Hun oriëntatie is eerder onduidelijk. Ze bevatten geen vondstmateriaal.

Kuilen

Kuilen bevinden zich uitsluitend in werkputten 3 tot en met 5. Op basis van de vulling zijn ze in twee groepen te verdelen. WP3S6, WP3S7 en WP3S13 hebben een lichtgrijze gevlekte vulling en zijn onregelmatig van vorm. Een boring in WP3S7 toonde een diepte van 28 cm. Vondstmateriaal is afkomstig uit WP3S6 en omvat een wandfragment gedraaid grijs aardewerk, wat op een datering in de middeleeuwen tot nieuwe tijd wijst.

Fig. 21: Kijkvenster in WP3 met WP3S6 en WP3S7

Fig. 22: WP4S9

De tweede groep kuilen omvat WP4S9, WP4S12 en WP5S10. Ze hebben een donkere bruingrijze tot bruinzwarte gevlekte vulling en zijn onregelmatig van vorm, behalve WP5S10, dat rond van vorm is. WP5S10 bevatte diverse fragmenten industrieel wit aardewerk, wat het spoor in de nieuwste tijd plaatst.

Waterkuil of -put

In werkput 4 werd een spoor aangetroffen dat te interpreteren is als waterkuil of -put. WP4S8 heeft een donkere bruingrijze gevlekte vulling en is rond van vorm. Het spoor heeft een diameter van 2,70 m. Een boring toonde aan dat het spoor een diepte heeft tot 1,40 m onder het aangelegde vlak. De onderste 10 cm bevinden zich onder de grondwatertafel. Vondstmateriaal omvat een wandfragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk, te dateren in de volle middeleeuwen.

Fig. 23: WP4S8

Fig. 24: WP4S8

Paalsporen

Ook in de paalsporen is een onderscheid te maken op basis van de vulling. WP3S8, WP3S9, WP3S11 en WP3S12 hebben een lichtgrijze gevlekte vulling, net zoals de eerste groep kuilen (zie hoger). WP3S8, WP3S9 en WP3S11 zijn ovaal van vorm en hebben een maximale lengte van 75 cm. Een doorsnede van WP3S9 toont aan dat het spoor maximaal 28 cm diep bewaard is en een komvormige aflijning heeft. Bovendien vertoont het een gelaagdheid. De kuil is bovenaan grijs gevlekt, daaronder oranje gevlekt en onderaan nog oranjegrijs gevlekt. Centraal werd ook nog een homogene donkergrijze laag te zien, die te beschouwen is als de afdruk van een paal. In het spoor werd een fragment rood geglazuurd aardewerk aangetroffen, dat dateert uit de middeleeuwen tot nieuwe tijd. WP3S12 is rond van vorm en heeft een diameter van 30 cm.

Fig. 25: WP3S8

Fig. 26: Doorsnede van WP3S9

Een tweede groep paalsporen bestaat uit WP2S6 en WP4S3. Ze zijn donker bruingrijs gevlekt en rond van vorm. Hun diameter bedraagt gemiddeld 20 cm. Een doorsnede van WP2S6 toont aan dat het spoor een maximale bewaarde diepte heeft van 25 cm. Vondstmateriaal ontbreekt.

Fig. 27: Doorsnede van WP1S2

Fig. 28: WP4S3

Ploegsporen

Ook werden enkele ploegsporen aangetroffen, met name WP1S2, WP2S4, WP3S2, WP4S5, WP5S3, WP5S4 en WP7S2. De sporen zijn donker grijsbruin gevlekt en hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie, zoals een aantal van de greppels.

Verstoringsen

Het onderzoek toonde ook de aanwezigheid van een verstoorde zone. Deze is relatief beperkt in omvang. Het betreft WP5S1, dat een donkere bruingele gevlekte vulling heeft. Het bevindt zich in de zone aan de Ombeekstraat.

Fig. 29: WP5S1

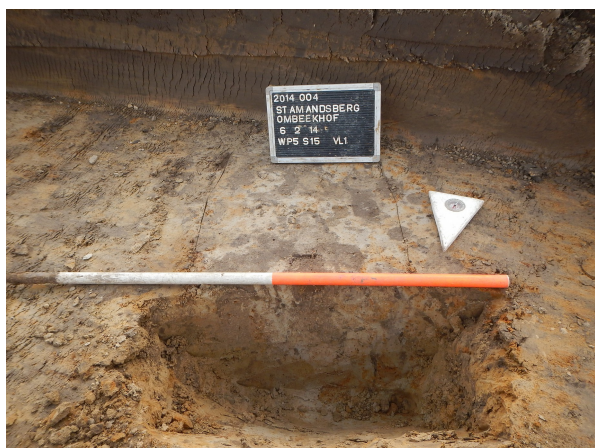

Fig. 30: Doorsnede van WP5S15

Fig. 31: Doorsnede van WP5S1

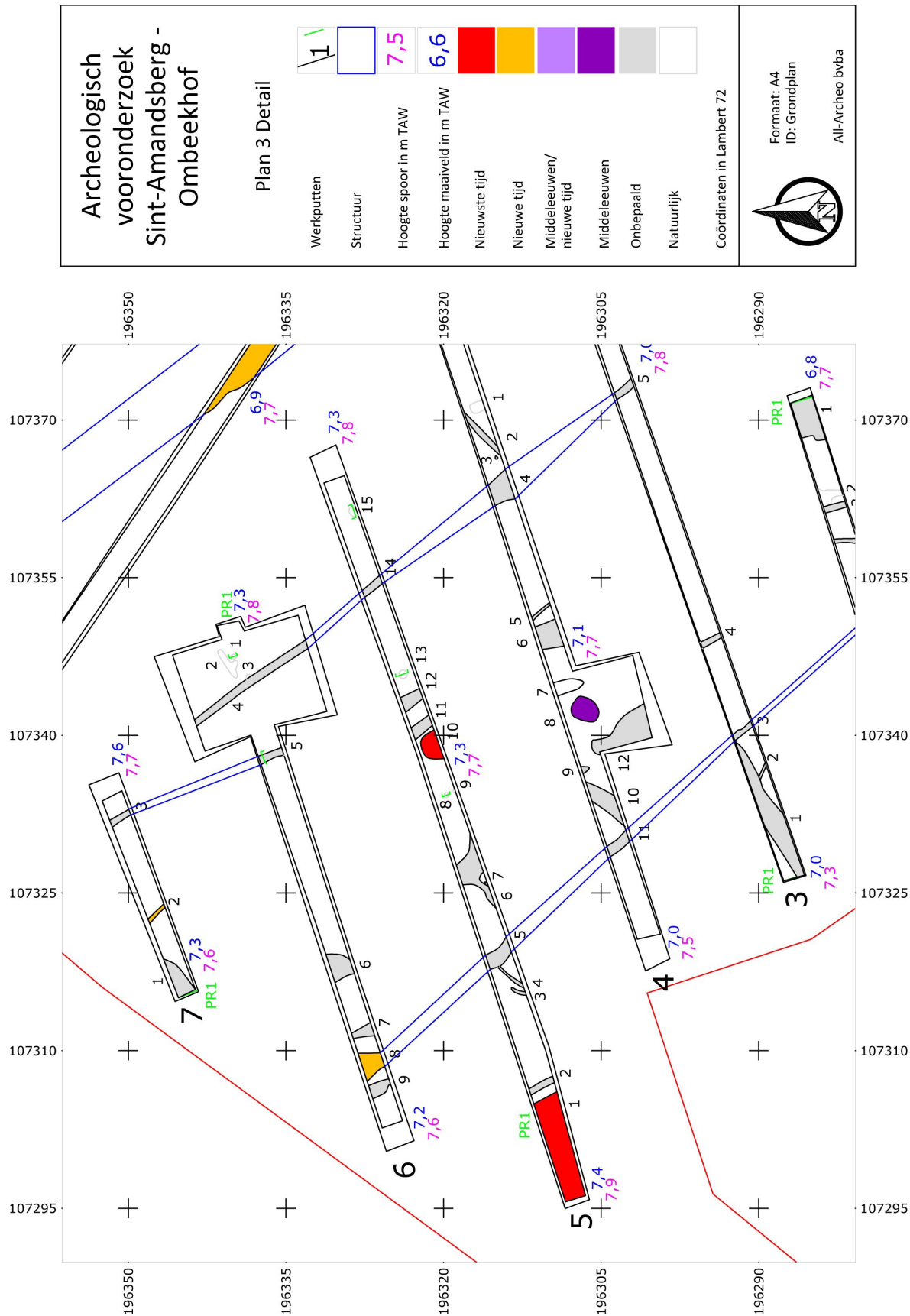

Fig. 32: Detail noordwestelijke zone

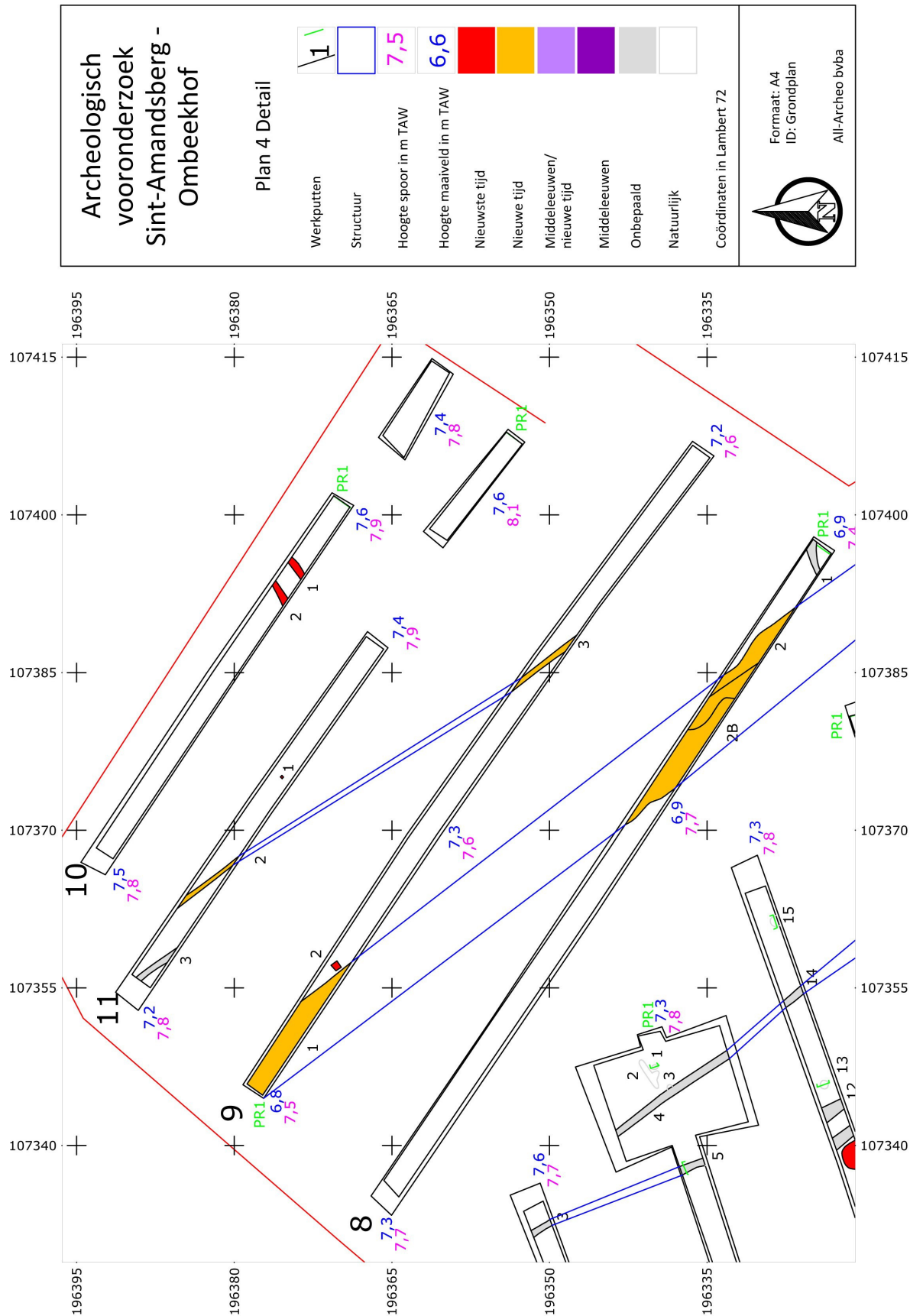

Fig. 33: Detail oostelijke zone

Natuurlijke sporen

Tot slot zijn in deze zone nog een aantal natuurlijke sporen aanwezig, die ter evaluatie geregistreerde werden. Het betreft WP1S1, WP4S1, WP5S8, WP5S13, WP5S15, WP6S1, WP6S2 en WP6S3.

5.2.2 Oostelijke zone (WP8-11)

De densiteit aan sporen in de oostelijke zone is opvallend lager dan in de westelijke zone. De aangetroffen sporen omvatten in hoofdzaak greppels.

Greppels

Een eerste groep greppels omvat WP8S2 en WP9S1. Ze hebben een donkere bruingrijze gevlekte vulling en een noordwest-zuidoost oriëntatie. In een doorsnede van WP9S1 blijkt dat het spoor uiteen valt in twee greppels, met een maximale bewaarde diepte van 64 cm. Een wandfragment faience uit WP8S2 plaatst de greppel in de nieuwe tijd. De ligging van de greppel komt overeen met een perceelsgrens op de Atlas der Buurtwegen. Dit wijst eveneens op een datering in de nieuwe tijd.

Fig. 34: WP9S1

Fig. 35: Doorsnede van WP9S1

Een tweede groep greppels bestaat uit WP9S3, WP11S2 en WP11S3. Ze hebben een donkergrijze gevlekte vulling, een noordwest-zuidoost oriëntatie en een gemiddelde breedte van 45 cm. Een wandfragment Raeren steengoed uit WP11S2 wijst op een datering in de nieuwe tijd.

Fig. 36: WP11S2

Fig. 37: WP8S1

Een afwijkende greppel is WP8S1. Het heeft een donkere grijsbruine gevlekte vulling, een oost-west oriëntatie en een gemiddelde breedte van 65 cm. In doorsnede bleek het spoor maximaal 30 cm diep bewaard. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen dat een indicatie kan geven van de datering van het spoor.

Tot slot zijn nog twee gelijkaardige greppels te vermelden in werkput 10. Het gaat om WP10S1 en WP10S2, die een tussenafstand van 2,09 m hebben. De vulling van de sporen is donker grijsgeel gevlekt en lijkt gecompacteerd. Dit wijst er op dat dat het bandensporen betreft van zware landbouwmachines. Hierdoor zijn de sporen te dateren in de nieuwste tijd.

Fig. 38: WP10S1

Fig. 39: WP9S2

Kuilen

In deze zone bevindt zich slechts één kuil, met name WP9S2. Het is een rechthoekige donkerbruine gevlekte kuil met afmetingen van 61 bij 72 cm. Vondstmateriaal ontbreekt. De scherpe aflijning van het spoor doet vermoeden dat het in de nieuwste tijd te dateren is, hoewel dit steeds slechts te beschouwen is als een indicatie.

Paalsporen

In deze zone bevindt zich ook slechts één paalspoor: WP11S1. Het is een rechthoekig paalspoor met een donkergrijze gevlekte vulling en afmetingen van 20 bij 22 cm. Vondstmateriaal ontbreekt. De scherpe aflijning van het spoor doet vermoeden dat het in de nieuwste tijd te dateren is, hoewel dit steeds slechts te beschouwen is als een indicatie.

Fig. 40: WP11S1

6 Waardering, analyse van de geplande situatie: effecten, en advies

- Zijn er sporen aanwezig?
  - Tijdens het onderzoek werden over het volledige terrein verschillende sporen aangetroffen.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
  - De aangetroffen sporen zijn zowel natuurlijk als antropogeen van aard.
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
  - De bodemopbouw is intact. Enkel in het uiterste noorden van het terrein zijn er aanwijzingen dat het terrein er afgetopt is. Hierop wijst het ondiepe archeologische niveau en de aanwezigheid van slechts één pakket teelaarde.
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
  - Voor het grootste deel van het terrein blijkt een goede bewaring van het bodemarchief en bijgevolg ook van de sporen. Enkel in het noordoosten van het terrein is een duidelijk lagere densiteit aan sporen aanwezig. Het is mogelijk dat eventueel aanwezige sporen in deze zone verstoord werden bij het nivelleren van het terrein.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
  - Een aantal van de sporen maakt deel uit van structuren. Het gaat daarbij enkel om greppels, die over verschillende werkputten heen gevolgd konden worden. Structuren zoals gebouwen werden niet aangetroffen.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
  - De sporen kunnen op basis van vondstmateriaal en cartografische bronnen grotendeels in de nieuwe of nieuwste tijd geplaatst worden. Verder werden ook enkele sporen aangetroffen die in de middeleeuwen dateren.
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
  - De middeleeuwse sporen bevinden zich in werkputten 3 en 4. Ze blijken geclusterd voor te komen.
  - Sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd komen verspreid voor over het terrein.
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
  - De meeste greppels zijn te dateren in de nieuwe tijd en zijn te interpreteren als landindeling. Afwijkende greppels zijn WP4S10 en in het verlengde daarvan WP4S2. De oriëntatie ervan, haaks op de andere greppels, doet echter eerder vermoeden dat ook deze greppels het restant zijn van landindeling.
  - De aanwezigheid van middeleeuwse bewoningssporen, met name een waterput (WP4S8) en een palencluster in het kijkvenster ter hoogte van werkput 3 wijzen echter wel op de aanwezigheid van een erf.
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
  - Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten.
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
  - Middeleeuwse vondsten in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn erg beperkt. Er is bijna uitsluitend de vondst van 14de-eeuws aardewerk ter hoogte van CAI 157853. Het grootste deel van de gekende archeologische vondsten in de omgeving van het onderzoeksgebied, dateren uit de Romeinse periode.

- Verder van het onderzoeksgebied af gelegen, zijn wel middeleeuwse bewoningssites gekend, zoals bijvoorbeeld te Oostakker – Wolfputstraat.¹²

Is er nood aan een vervolgonderzoek?

Het onderzoek toont de aanwezigheid aan van bewoningsresten uit de middeleeuwen, in het zuiden van het terrein. De sporen zijn mogelijk afkomstig van een erf. Het is de eerste echte vondst van vol- tot laatmiddeleeuwse bewoningssporen in de nabije omgeving. Bovendien is de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied reeds sterk bebouwd en is het één van de laatste kansen om onderzoek te doen naar de middeleeuwse bewoning. Daarom is een verder onderzoek van de aangetroffen resten waardevol, om meer inzicht te verkrijgen in de aard en verspreiding van de middeleeuwse bewoning in deze regio.

De middeleeuwse resten werden aangetroffen in werkputten 3 en 4. Daarom wordt de opgraving van deze zone, inclusief een bufferzone voorgesteld. Dit komt neer op een oppervlakte van ca. 3400 m².

---

¹² Zie bijvoorbeeld Derieuw/Reyns 2013

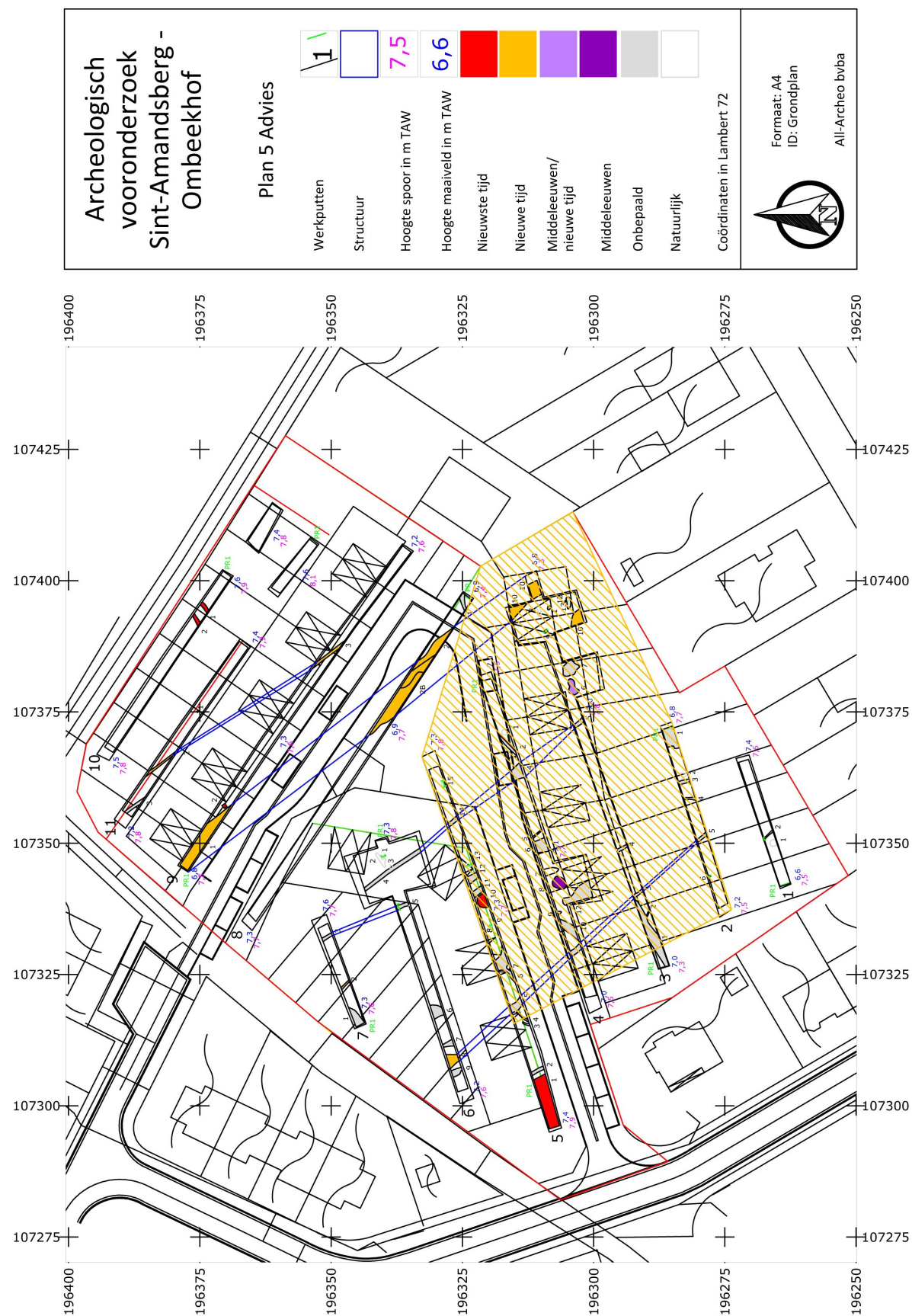

Fig. 41: Adviesplan met voorstel op te graven zone (oranje arcering)

7 Bibliografie

7.1 Publicaties

Anoniem 1987: Vondstmeldingen. *Stadsarcheologie* 1, Gent, 32.

Bourgeois J. et al., 1999: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III, (*Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks* 7), Gent.

Derieuw, M./N. Reyns, 2013: Archeologische opgraving Oostakker – Wolfputstraat, *Rapporten All-Archeo* 175, Bornem.

Dyselinck, T., 2013: Gent, Hogeweg. Vlakdekkende opgraving, (BAAC rapport A-11.0045), 's-Hertogenbosch.

Gysseling, M., 1974: *Geschiedenis van Oostakker en St.-Amandsberg tot 1794*, Oostakker.

Laleman M.C. et al. 1995: Vondstmeldingen. Sint-Bernadettestraat 158-174, *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent* 19 afl. 3, 44-45.

Laloo P./H. Blanchaert, 2010: Gent - Hogeweg Archeologisch proefsleuvenonderzoek 19/05 - 08/06/2010, (Gate - rapport 4), Bredene.

Poelman, R., 1975: Sloten, van nederzetting tot bedevaartsoord, *Heemkundige Kring De Oost-Oudburg, Jaarboek* 12, 3-104.

Raveschot, P./R. Van de Walle, 1982, Vondstmeldingen. John Kennedylaan - Vliegtuiglaan, *Stadsarcheologie* 6/2, 45.

Stoops, G., 2011: Sint-Amandsberg en Oostakker: wegwaarnemingen, (*Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2011. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent reeks* 2, 5), Gent, 180-187.

7.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2014)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2014)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2014)
<http://dov.vlaanderen.be>

GIS Oost-Vlaanderen, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2014)
<http://www.gisoost.be/atlasbw/>

Nationaal geografisch instituut (2013)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2014)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)

<http://www.onderzoeksbalans.be>

8 Bijlagen

8.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

8.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

8.3 Archeologische periodes

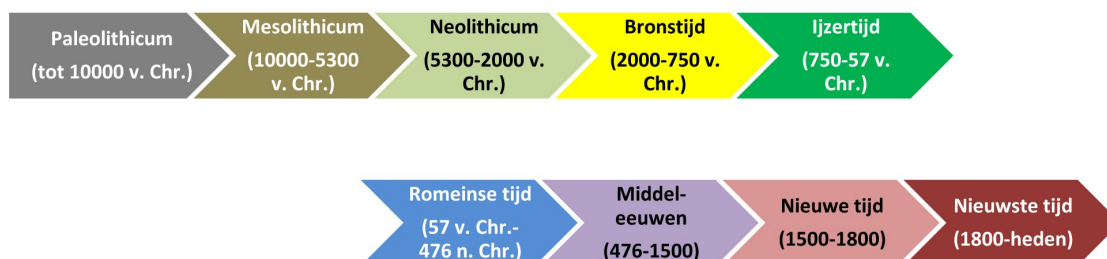

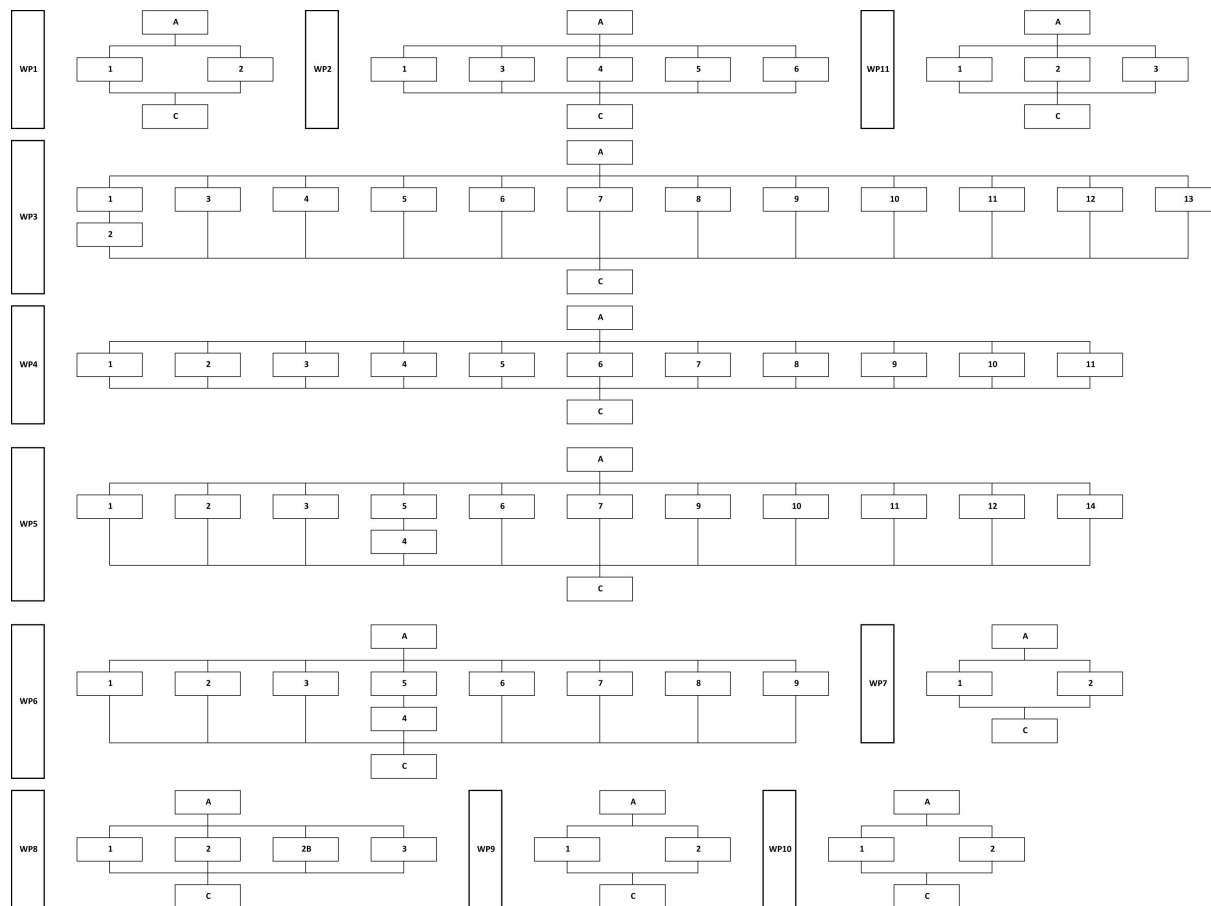
Fig. 42: Archeologische periodes

8.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering
 Plan 2: Detail
 Plan 3: Detail
 Plan 4: Detail
 Plan 5: Advies

Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen

8.5 Harrismatrix

8.6 Sporenlijst

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
1	1	donker	grijs	bruin	gevlekt	onregelmatig	natuurlijk
1	2	donker	grijs	bruin	gevlekt	onregelmatig	greppel
2	1	donker	bruin	grijs	gevlekt	onregelmatig	greppel
2	2	licht	grijs	bruin	gevlekt	onregelmatig	natuurlijk
2	3	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
2	4	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
2	5	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
2	6	donker	bruin	grijs	gevlekt	rond	paalspoor
3	1	donker	grijs		gevlekt	onregelmatig	greppel
3	2	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
3	3	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
3	4	donker	grijs	bruin	gevlekt	langwerpig	greppel
3	5	donker	bruin	grijs	gevlekt	langwerpig	greppel
3	6	licht	grijs		gevlekt	onregelmatig	kuil?
3	7	licht	grijs		gevlekt	onregelmatig	kuil?
3	8	licht	grijs	wit	gevlekt	onregelmatig	paalspoor/natuurlijk

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
3	9	donker	grijs	bruin	gevekt	ovaal	paalspoor
3	10	donker	grijs	zwart	gevekt	onregelmatig	greppel
3	11	licht	grijs		gevekt	ovaal	paalspoor
3	12	licht	grijs		gevekt	ovaal	paalspoor
3	13	licht	grijs		gevekt	ovaal	kuil
4	1	licht	grijs		gevekt	ovaal	natuurlijk
4	2	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
4	3	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	paalspoor
4	4	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel?
4	5	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
4	6	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel?
4	7	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel?
4	8	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	kuil
4	9	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	kuil
4	10	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel
4	11	donker	grijs	bruin	gevekt	onregelmatig	greppel
4	12	donker	grijs	zwart	gevekt	onregelmatig	greppel
5	1	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	verstoring
5	2	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	3	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	4	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	5	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel
5	6	donker	grijs		gevekt	onregelmatig	greppel?
5	7	donker	grijs		gevekt	rond	paalspoor
5	8	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	natuurlijk
5	9	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	Paalsp – oor/natuurlijk
5	10	donker	bruin	zwart	gevekt	rond	kuil/verstoring
5	11	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	12	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	13	donker	bruin	grijs	gevekt	rond	natuurlijk
5	14	donker	bruin	grijs	gevekt	langwerpig	greppel
5	15	licht	grijs	wit	gevekt	ovaal	natuurlijk
6	1	donker	bruin	zwart	gevekt	rond	natuurlijk
6	2	donker	bruin	zwart	gevekt	rond	natuurlijk
6	3	donker	bruin	zwart	gevekt	rond	natuurlijk
6	4	donker	bruin	geel	gevekt	langwerpig	greppel
6	5	donker	bruin	geel	gevekt	langwerpig	greppel
6	6	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel
6	7	donker	bruin	geel	gevekt	onregelmatig	greppel
6	8	donker	bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	greppel
6	9	donker	bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	greppel
7	1	donker	grijs		gevekt	onregelmatig	greppel
7	2	donker	grijs	bruin	gevekt	langwerpig	greppel
7	3	donker	grijs	bruin	gevekt	langwerpig	greppel
8	1	donker	grijs	bruin	gevekt	onregelmatig	greppel
8	2	donker	bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	greppel

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
8	2B	donker	bruin	grijs	gevekt	onregelmatig	greppel
8	3	donker	bruin	zwart	gevekt	onregelmatig	greppel?
9	1	donker	grijs	bruin	gevekt	onregelmatig	greppel
9	2	donker	bruin		gevekt	rechthoek	kuil
11	1	donker	grijs		gevekt	rechthoek	paalspoor
11	2	donker	grijs	bruin	gevekt	langwerpig	ploegspoor
11	3	donker	grijs	bruin	gevekt	langwerpig	ploegspoor
10	1	donker	grijs	geel	gevekt	langwerpig	greppel
10	2	donker	grijs	geel	gevekt	langwerpig	greppel

8.7 Vondstenlijst

Vondstnr.	Locatie		Inzamelingswijze	Aardewerk			Steen
	Werkput	Spoor		Vaatwerk	Bouwmateriaal	Andere	
v001	3	6	vlak	1			
v002	3	9	vlak	1			
v003	5	10	vlak	1			
v004	4	8	vlak	1			
v005	6	2	vlak				1
v006	6	8	vlak	1	1		
v007	7	2	vlak	1			
v008	8	2	vlak	1			
v009	11	2	vlak	1			

8.8 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.